

Aleš Palán

P R O S T O R

MISS
EXITUS

EXITUS

MISS

Aleš Palán
Miss exitus

PROSTOR

Aleš
Palán
MISS
EXITUS

PROSTOR | PRAHA | 2019

© Aleš Palán, 2019
© PROSTOR, 2019
Cover picture © shutterstock/isifa, 2019

ISBN 978-80-7260-412-8

Dílo vzniklo s laskavou podporou Nadace Český literární fond.

Tátovi a Emě

1

Probudil tě do tmy. Ne do tmy za oknem, která tam možná pořád ještě je, ale do tmy za víčky. Neotevřeš je. Proč taky? Sáhla jsi po něm, zašátrala na nočním stolku a něco zvrhla, asi sklenku, snad už poloprázdnou. Přijala jsi odevzdaně hovor a neřekla vůbec nic. Teprve na otázku Seš tam? jsi aspoň zamručela. Hlasivky se ti ještě neprobudily, ale seš tady, někde každopádně ano.

Kdyby to byl služební mobil, byla bys šupem vzhůru, připravená jednat, naslouchat, připravená tak aspoň působit. Vytrhnout se ve vteřině z hlubin hypnotického spánku, ze snů, kterými na tebe cosi naléhá, z kocoviny. Službu má ale dnes Irena, ty sis do rozpisu napsala až Vánoce. Abys byla hodná Emička a vyšla vstříc vdaným kolegyním. Aby ses o svátcích jen necpala cukrovím, které napekli příbuzní klientů, abys ochomýtním kolem těch, co jsou v poslední nouzi, překryla vlastní beznaděj. Jako když svrškem přebiješ spodka, štychem, který se v mariáši ani nepočítá, a přesto platí. Prostě jenom je.

To, co tě teď vytrhlo z polohy hojícího se psa, ve které ses našla, bylo zvonění tvého soukromého mobilu. Představa, že tě zadržovaná energie Unkilled Workera, toho pomalého hardcoru, co ti tam Emil kdysi nastavil, bude stimulovat, je dávno pryč. Stejně jako je v trapu firemní snění o tom, jak vás pozitivně naladí Bachův Air, co tak naivně vyzvání na pohotovostní lince. Ne, nefunguje to. A stejně to necháváte být. Věci se nemění, proč taky? Jiné by nebyly lepší.

Emo, seš tam?

Na to vem jed. Hlasivky ti začínají váhavě fungovat. Primáti na to potřebovali miliony let, tys ten vývojový stupeň absolvovala mnohem svižněji.

Asi ruším, vid'?

Zase jen zamručíš. Co na tohle říct? V takovou chvíli.

Určitě otravuju, ale já bych nutně potřebovala udělat ještě další fotku.

Cože?

Emo, co je s tebou? Seš nějaká přejetá.

Jo, to je přesný. Přejetá. Přejetá jak hlemýžď na cyklostezce s drtí rozbité skořápky na zádech. Ta už není domečkem, ale plž, nebo snad mlž?, se jí stejně nemůže zbavit. Jen si to pomyslíš, a stejně je to moc nahlas, skořápka praskne v tvé dutině lebeční s mnohonásobnou ozvěnou. A pak ještě jednou v podbřišku.

Tady Zuzka, představila se volající. Začíná být nejistá, to je vzácná chvíle, dlouho jí to nevydrží. Takže Zuzka. Poznala jsi ji po hlase, nebo až po jméně?

Čau umělkyně, takhle si ji často dobíráš, i teď si ji dobereš. Těma svýma fotkama je naprosto posedlá. Na jaře jsi na její projekt, jak tomu honosně říká, na první dobrou kývla, dokonce jsi ho u vás prosadila –

a pak ti to celé padlo na hrb. Jako bys toho vláčela málo. Zuzana si představuje, že zařídíš úplně všechno, že lidem, kteří by si nevšimli, ani kdyby vedle nich povykovali ultras Wisły Krakov, vysvětlíš její ušlechtilé záměry a necháš jim podepsat úpis. Nerozumí mu, nechtějí rozumět, a podškrábnou ho jedině proto, aby se toho papíru co nejrychleji zbavili. Aby už mohli položit tužku, kterou drží v prstech.

Já chápu, že toho teď máš hodně. Určitě sháníš Emilovi nějaký ty dárečky... Mlčíš. To já pro nikoho ještě nic nemám, ani pro tebe ne, Emo. Taky nestíhám, ale neboj... Mručíš.

Zuzka si pokaždý přijede z tý svý slovatný kunstschule a má pocit, že snad i smrt před ní skloní hřbet a přizpůsobí se jejímu rozjuchanému studentskému harmonogramu. Ve velkovýkrmně rodného města pak bude okouzlovat ty, kteří se nechají, a čekat na tvůj telefonát. Tak asi můžeme, Nevcehle č. p. 8, vypadá to na dnešní večer, možná i dřív... Zuzanka sedne do papínkova ševroletu, navigace ji dovede před domek, ve světnici se soucitně zaculí a začne předstírat empatii jak funebrák městský pohřebky při pátečním odpolední. A přitom jí jde jen o jedno – kdy bude moct konečně zmáčknout spoušť svýho Nikonu.

Emo, já chápu, že tohle je nejblbější období v roce, ale já prostě potřebuju další fotku. Nemáš pro mě někoho? Jsem tu jenom do zítřka a pak musím zase zpátky do Hradce. Už neříká, že Štýrského, aspoň to jsi ji odnaučila.

Probudila ses. Nesplnitelné požadavky člověka pokaždé spolehlivě aktivizují. Zuzko, já nikoho nemám. S paní Neomytkovou to sice vypadá špatně...

No vidíš, nestihla volající zamaskovat svoje nadšení. Ale ona stejně nesouhlasí, pravila jsi chladně. Její syn nesouhlasí.

A nedalo by se s tím ještě něco dělat? zaškemrá umělkyně.

Ten mobil lepší! Sakra. Ta sklenice byla spíš poloplňná. Celou dlaň máš zapatlanou od nějaké lepkavé tekutiny. Možná bys mohla ten stroječek pustit a zkusit, jestli ti nezůstane sám viset v dlani. A kdyby se to osvědčilo, můžeš s tím číslem vystupovat v cirkuse. Neuděláš to, mobil svíráš dál, jen k němu čichneš. Vodka, vodka s džusem. Neměla bys pít. Ale piješ.

Promiň, já nechtěla, hlesne studentka – a přitom chtěla. A pořád chce. Spustí něco o té své rakouské příležitosti, o grantu. Loni ho v Hradci splášila, a teď za něj jezdí o víkendech domů, a kdo ví kam ještě. O tomhle mluví, o penězích. Celé je to ovšem časově ohraničené, jak si Emička jistě pamatuje, a Zuzanka, která to o letních prázdninách pravda trochu podcenila, ne, neměla jezdit surfovat do Sidi Ifni, nebo aspoň ne na tak dlouho, příslušný počet fotek pro svou komisi zkrátka ještě nemá. A ejhle, on už je náhle konec roku! Chybí jí nicméně jediný snímek a je připravena věnovat tomu celé dva dny. Teda skoro.

Zuzko, já ti prostě nemůžu pomoci, pokusíš se do svých slov přimíchat temný odstín definitivnosti.

A nedalo by se...?

To mám pro tebe někoho zabít? raníš ji.

Ale ne, tak jsem to nemyslela. Nezranila jsi ji. Nešlo by to vyřešit nějak administrativně?

Nechápeš. Mlčíš.

Já sice musím mít všechny lidi vyfocený zrovna

u vás, je to podpora jednoho lokálního projektu, ale ty máš jistě kamarády i jinde, scházíte se přece, ne? Tak že bys jim třeba zavolala...

Jestli by pro tebe někoho nezabili oni?

Jestli by pro mě někoho neměli.

A já bych pak zfalšovala papíry, že ten člověk byl jako od nás, vid? Doufala jsi, že se mýlíš. Nemýlila ses, přesně takhle si to představovala.

Zuzana občas v domácnostech umírajících neopomene přihodit technické detaily. Víte, že my na škole fotíme také na film? Samozřejmě ne výhradně, používáme nejmodernější techniku, ale pracujeme i s klasickým svitkovým filmem. Já mám nejraději černobílý Ilford osmistovku. Žádná digitální technika nedosáhne tak jemné kresby a přirozeného kontrastu, blábolí nad lůžkem. A slíbí, že kopii snímku pozůstalým samozřejmě zašle. Zdarma, dodala jednu na hájence u Landštejna. Zdálo se ti tehdy, že máš slyšiny. Teď přece nemůžeš mluvit o penězích, Zuzko! sykla jsi po straně.

Vždyť já o nich právě nemluví, já naopak říkám...

Hele, pokud ještě někdy kvákneš cokoliv o penězích, tak s tebou definitivně končím a dělej si to sama, vynesla jsi ortel.

Už to neřekla. Ani teď nic neříká.

Víš co, moje milá umělkyně, jdi se vycpat slámou, pomyslela sis. Možná jsi to i řekla, ale hovor jsi típla o vteřinku dřív. Nebo ne?

Položila jsi svůj sladký komunikátor na podlahu, tou míň olepenou stranou dolů. Otevřela jsi levé oko. Za oknem je už docela světlo, nebo alespoň šero, prostě prosincové ráno, další den. Mrkneš na noční stolek,

sklenka se nerozbila, ale vodka s džusem je rozlitá úplně všude. Šoupneš se po posteli, nakloníš, vrátíš se za svá víčka a pozvolna tu tekutinu z dřevotřískového povrchu stolku olížeš.

Neměla bys lízat. Ale lížeš.

2

Počítáš s přirozenou škodolibostí věcí a okolností, ale Unkilled Worker se podruhé ozve, když si čistíš zuby. Jeden by čekal, že s produkcí počká na chvíli, kdy budeš ve sprše. Tak ho necháš hrát a vlezeš tam. Voda... Zkusíš si představit, jak tě celou pohltí a skryje ve svém proudu, aby všechny nečistoty odplavila někam do moře. Nebo aspoň do čističky odpadních vod, na kterou zíráš z okna, pokud bys tedy zrovna zírala...

Ne, nefunguje to, ani tohle ne. Trochu sis lokla a pořádně tě při té koupeli svědí kůže. Navíc ti stále nejde nastavit přiměřená teplota; studí, pálí, studí. Chrstneš si do vlasů dávku šamponu. Už ti trochu šednou, svině. Takhle drobně se začíná hlásit úpadek, nezadržitelný a definitivní, dokud se sama nestaneš vaší vlastní klientkou. Přijde den, kdy budeš potřebovat Člověka – a oni za tebou pošlou jen nějaký vyškolený tele. Někoho, jako jsi ty.

Kytarový riff *Headed for Danger* dávno dozněl. Volal Emil, nebo zase Zuzka? Omluvit se, nebo dál naléhat? Oba by měli udělat to první, ale beze vší pochyby budou předvádět to druhé. Koho z těch dvou bys

raději? Už jen to, že k mobilu nespěcháš, tě usvědčuje... Z čeho? Že jsi dáma, potřebuješ být dobývána a nezačneš panáčkovat jak Alík na první zazvonění? Nebo je to jen prachsprostá prokrastinace?

Uděláš si ve stroji kafe. Naláduješ útroby zařízení hnědým práškem, napěníš mlíko, počkáš na zelenou a zmáčkneš čudlík. Kávovar sem jednou, to ještě v dobrých časech, nebo aspoň v takových, které se tak dají zpětně ocejchovat, přinesl Emil. Je to tedy jeho kávovar. Bude si ho teď chtít odnést? Nevoloal kvůli tomu? A co bude chtít ještě? Rozhlédneš se.

Na miniaturní stolek pod kuchyňským oknem vyskládáš celou svou snídani. Kafe v širokém šálku s vykulenou modrou rybou na dně a sklenku od nějaké socialistické hořčice s kohoutkovou vodou. Byla mámina. Do poslední chvíle z ní pila, asi jak byla zvyklá z dětství. Jedině když přišla návštěva, vytáhla ze sektorové stěny opravdové skleničky, broušené. Tebe za návštěvu pochopitelně nikdy nepokládala, ani tvé kámošky. Pak už ani žádné návštěvy nechodily.

Dnes tedy jen vodu a kafe, na sousto čehokoliv ani pomyšlení. Tvůj žaludek si po ránu stejně hraje na skovávanou, dělá, že tu není, znáš ho. A dneska tuplem. Nic příčetného k jídlu ostatně doma ani nemáš.

Ten hrnek s rybou je vlastně taky od Emila! Přivezl ti ho jednou ze školení v Kunštátu. Je to tedy dárek, ten snad zpátky chtít nebude. Budeš ho ale chtít ty? Pro tentokrát ještě jo.

Zahraješ si na hospodyňku. Namočíš houbičku na nádobí, druhou rukou chytáš stékající kapky, stejně ale cestu do pokoje řádně zamokříš. To uschne. Otíráš noční stolek. Džus lepší, ale vodka dezinfikuje.

Zvedneš ze země mobil, jen dvěma prsty, aby ses na tu mucholapku nechytila, a vyšůruješ podlahu v dosahu. Hotovo dvacet. Houbičku mrskneš do koše a s mobilem staneš nad dřezem. Bliká. Hlásí nepřijatý hovor, jako bys o něm nevěděla, jako bys ho sama před chvílí neignorovala. Čím ten finský výkřik techniky, který zařval naposledy někdy před deseti lety, utřít? Hrábneš volnou rukou do šuplíku, ale náhradní houbičku nenahmatáš.

Nokie ti bez varování zahraje nášup. This story's been told about a hundred times. Neomytkovi – zsvítí na displeji. Zaváháš, ale jen kvůli té lepkavosti. Borisi Neomytkovi to zvednout musíš, o tom žádná. Nebo dokončíš očistu a zavoláš mu v cuku zpátky? Máš vůbec ještě kredit? Zvedneš to. Jen se snažíš nepřiložit si upatlaný stroječek přímo na tvář.

Dobrý den, pane Neomytko. Asi není moc dobrý, když mi voláte, že?

Určitě se teď pokusil o úsměv, o ten svůj bezradný úsměv, kterým reaguje na všechno nové, jako by to byla univerzálně platná odpověď. Vydá tichý zvuk, chvíličku přemýšlí, jak zareagovat, ale pak jen pozdraví, dobrý den, Emo, a vrátí se k tomu, co má připraveno. Maminka je na tom špatně. Teď po těch vašich prášcích spí, možná by spala i tak, ale hází sebou, lapá po dechu a má úplně fialové prsty.

Nadechla ses, ale on tvou otázku předešel. Kyslíkové brýle jsem jí nasadil, pomáhá to. Trochu.

Odmělčeli jste se. Oba víte, že teď už nepomůže nic. A paní Neomytková to ví nejlíp.

Bojím se, že maminka už brzo... Rozplakal se. Pa-desátiletěj chlap ti brečí do telefonu. Taková je tvoje

práce. V téhle rodině tě stálo mnohem víc úsilí zklidnit syna než umírající matku. Bývá to tak. I Božena Neomytková měla své propady, každý je má, tedy skoro každý, celá se třásla a pohltila ji beznaděj – ne z konce, ale z pokračování. Ona směřuje do definitivní nicoty; třeba to nebude tak zlé, sotva vkročí do prázdna, všechno přestane. Jako když vypneš ve sklepe světlo. Ale co její syn? Kudy půjde a kam? Tyhle světlé chvíly, kdy se paní Neomytková nezmítala v hovorech s dávno mrtvými ve své tajemné mlaskavé řeči, kdy uvažovala takzvaně reálně, tyhle okamžiky byly nejtemnější. Děvenko, představ si dno, pokud můžeš. Úplné dno někde dočista dole. A na tom dně je důlek a v něm sedím já, řekla ti jednou, dokud ještě mohla. V tom důlku je teď Boris a je na tobě, abys ho z něj tahala. A ty jsi kde? Koho to zajímá?

Přijdu. Ještě si něco obstarám a za chvílku k vám dorazím, slíbíš. Ne, pro Borise Neomytku tohle rozhodně není dobrý den. A nebude.

Promiňte, že nevolám na služební linku. Já mám poznamenáno, že dnes nemáte službu, ale vy jste pro nás byla od začátku... pro maminku jste...

Já vím, neomlouvejte se. Přijdu ráda, to je samozřejmé. Boris Neomytka se ti omlouvá. Psychiatrický pacient, abstinující alkoholik s Korsakovovým syndromem a endogenními depresemi, invalidní důchodce závislý na hrstech antidepresiv, jehož světem, jistě že ne bezproblémovým, ale přesto jediným, je jeho matka. Ta, která ho teď opouští. A on se ti omlouvá! On jediný, který nemá důvod. Co to vyvádíš, světe?!

Bezmyšlenkovitě se otřeš tváří o mobil a okamžitě ucítíš, jak tvá kůže přilnula k jeho zapatlanému

povrchu. To mlasknutí musel slyšet snad i Boris. Kdepak, tohle nebyl vzdušný polibek. Chladí a lepí – ideální slogan pro nějakou vychytanou reklamní kampaň. Poradíš Borisovi cosi ohledně péče, nezapomeňte maminku polohovat, vždycky je dobré rodinného příslušníka zaměstnat, a zopakuješ to nejpodstatnější, za chvíli Na Posvátnou dorazíš.

Ještě jsem vás chtěl požádat, začne Boris, ale hned se odmlčí a ty si představíš, jak hledá svou poznámku někde na okraji novin nebo těch svých tabulek. Napsal si ji tam, aby v rozrušení, až bude telefonovat, nezapomněl.

Vánoce? napovíš mu a zkrátíš jeho pátrání.

Ano, hlesne. Vy víte, jak se maminka těšila, jak se chtěla svátků dožít... Jistě ti volá ze síně nebo shora z pokoje, aby matka neslyšela, i kdyby snad mohla.

Uděláme mamince Štědrý den už dnes, prohlásíš. Možnost podobného časového posunu jsi Borisovi nabídla už někdy před dvěma měsíci, když jsi začala do rodiny docházet. Souhlasil. Vypadalo to, že takové řešení napadlo i jeho, jen se zdráhal ho vyslovit nahlas, abys neodmítla. Stará paní se ke svátkům upnula jako k horizontu. Snad se dočkám, myslíte, že se dočkám? Ještě jednou bych chtěla zažít rodinu pohromadě u stromečku. Rodinu? Jsou dva, tedy takovíhle dva, vůbec ještě rodina? Pro penzionovanou učitelku z místní hudebky jsou Vánoce pouze a výhradně svátky rodinné pohody. Ničím jiným. I to se ale počítá.

Přinesu stromek, navrhneš Borisovi.

Nechci vás obtěžovat, snad jen nějakou větvičku, kdybyste měla cestou tu možnost.

Nějakou určitě potkám, prohlásíš.

Jsem prostě sladká, zhodnotíš se, jakmile ukončíš hovor. Mobil položíš na odkapávací desku a ve dřezu si umyješ ruce a tvář. Musíš to zvládnout bez mýdla, jen horkou vodou s trochou jaru. Vida, už nelepíš. Utřeš se do utěrky, pak ji namočíš a opatrně, rozhodně opatrněji než sebe, zprostitíš lepkavého nánosu i svou nesmrtelnou Nokii E71.

Kafe ti vystydlo a voda zteplala. V průměru je tedy všechno v nejlepším pořádku.

3

Hoj ty Štědrý večere, vytáhnuls mě z postele. Bude kolem nuly, od pusy se rovnostářsky kouří kuřákům i nekuřákům. Na kalužích ve stínu povlak ledu, na ostatních bláto. Sníh veškerý žádný, možná nahoře v kopcích.

Vezmeš to přes náměstí. Než shánět dárek v obchodáku – konvičku na čaj, bonboniéru, jaká věc asi tak udělá největší radost umírajícímu? –, koupíš raděj nějakou turistickou cetku. Přesně víš jakou.

Jdeš podloubím a mineš dům, ve kterém jsi vyrůstala. Opět se potvrzuje to, co jste vyzozorovali už jako děcka: místní zírají do výkladů, kdežto turisté – i v tuhle nelítostnou roční dobu je tu celkem husto – civí zásadně na protější stranu náměstí, na ty falešné barokní štítové domy, za kterými je ovšem jen zatuchlá půda nebo vzdušné nic. Tohle není město šťastných lásek,

jen načančaná bída gubernie. Náměstí Zachariáše z Hradce? Snad raději Potěmkinovo náměstí. Jestli vám můžu poradit, tak selfie před Dolní kašnou s tou provinční nádherou kolem a šupem pryč, šupem dál. Hlavně se tu nezatmět. Ale neporadíš jim to, jen se vyhneš obzvlášť rozjařené skupince Japonců.

Krásné ráno, mladá paní, zahalásí prodavač v cetkárně. Mladá paní? Kdybys jí byla, neříkal by to, takhle ti vlastně jen připomene, jak utěšeně stárneš. Dnes se to ani nepokoušíš maskovat. Čím budeš starší, tím k tobě budou mít klienti větší důvěru, zaskvěcovala tě šéfová v prvních dnech do tajů řemesla. Zatímco v jiných profesích preferují třicátníky, u nás je stáří výhodou, zubila se. Ale vás jsme přijali i s tím vaším hendikepem mládí. Zasmály jste se a tys Ireně slíbila, že se pokusíš svou chybu brzy napravit. A sliby se maj o Vánocích plnit, ne?

Zdravím, mrkneš na prodavače a svalíš svou červenou pracovní kabelu na pult. Vzala bych si takový ty turistický karty s fotkama města, mariášky. Máte je ještě?

Samozřejmě, mladá paní, máme, co srdce žádá. Karty na mariáš, tarotové karty, pexeso, vyberte si.

Já chci ty na mariáš.

Dáma je karbanice, vida! Mariáš je hra králů a je vidět, že vy jste...

Jestli řekne královna, tak snad přece jen zajdeš do toho obchodáku!

... znalec. A už rozkládá dvaatřicet kýčovitých obrázků po skleněném pultu. Náměstí poznáte, tady máme zámek, ještě jednou náměstí – odjinud, zámecká zahrada, tohle je rytířský sál a tady...

Ono nestačí, že je to blbec, on je navíc ještě hlučnej.

To bude skvělá vzpomínka pro mladou paní na návštěvu našeho městečka, kde jak se říká, se zastavil čas.

Je tam ten pohled přes Štěpničák? hrábneš mu do paklu.

Prodavač – krámek si tu otevřel někdy předloni – zjevně vůbec nechápe, o čem mluvíš. Netrpělivě mu vezmeš karty z dosahu a probíráš se jimi. Najdeš, co hledáš. Na žaludské devítce, té bezvýznamné plívě, je fotografie, kvůli které jsi sem přišla.

Tak tenhle snímek vás zaujal? Je to pohled přes Štěpnický rybník na hřbitovní kostelík svaté Anny, dokáže ti prodavač aspoň svoji gramotnost, když přečte popisek z doprovodné knížečky.

Kolik? ukončíš konverzaci.

Sada turistických karet s informační brožurkou, ta může sloužit i jako malý průvodce městem, devadesát osm korun českých.

Položíš na stůl stovku a necháš si vrátit drobné. Potřebovala bych to zabalit, jako dárek.

Bohužel, to je jediné, v čem vám nedokážu vyhovět. Balicí papír ale můžete pořídit v papírnictví, to najdete na protější straně náměstí... Ten vůl vůbec nepochopil, že jsi místní. Na rozdíl od něj. A ani to nepochopil.

Na shledanou. Nazdar, náplavo.

Přejdeš na druhou stranu Zachariáše, ne ale do papírnictví, do textilu. Zito, čau holka, mohla bys mi, prosím tě, tohle zabalit? Nějak dárkově, mám to pro jednu klientku pod stromeček. Díky, seš kámoška. Jasně, papír se sněhulákama bude skvělejš. Emil? To

se snad raděj ani neptej. Brzo to spolu proberem, stavím se. Díky a krásné Vánoce, kdybysme se do té doby neviděly.

Zámecká zahrada je pro všechny místní tabu. (Nebo to tak aspoň bývalo, když jste byli malí parchanti. Kdo ví, co ctí ti dnešní.) Tady se nic nerozbíjí a nekrađe, tady si nanejvýš na loučce pod skleníkem nechaj holky šahat na kozy. Ty ale dneska ten odvěkejš dědičnej zákon přestoupíš. Hned za Dolní branou rostou v zahradách túje, a pokud si pamatuješ správně, i nějaká cizokrajná borovice. Jo, je tady, čeká, větve sklání, je to spíš keř než strom. Vytáhneš z batohu zavírací žabikuch a schováš ho do rukávu. Zastavíš se a zahraješ si na turistku, no vida, jaký tu mají krásný zámek, rozhlížíš se, a jaké vzácné dřeviny... Rekognoskuješ terén. Nikde nikdo, hlouček turistů by se prozradil už na dálku svým švitořením, ale ten by ti zas tolik nevadil. Hlavně aby tě nepřichytil někdo místní. Emičko, pro pána krále, co nám to tady provádíš? Kdyby tě tak viděla maminka...

Seš v tomhle barokním maloměstě chycená jak Natascha Kampuschová ve sklepě. Neunikneš, rozsudek zní na doživotí. A jako forma zostřeného trestu přichází poznání, že seš stejná jako matka, i když sis tisíckrát říkala, že nebudeš, nikdy a v ničem. Stejně jsi.

Hlavně aby tě neviděli sousedi, děvenko, co si o nás pomyslí?!

Pomysleli by si, že kradu dřevo.

To vám v tom hospici tak málo platí, že nemáš ani na vánoční stromek?

To víš, mamá, z kradeného nejlíp chutná. Copak o tom naše rodina nic neví?

Ale máma tu není, ani nikdo ze sousedů. Všichni někde loví dárečky, na romantické procházky je zima a hlídače kvůli optimalizaci propustili... Což je pro tvou guerillovou akci jen dobře. I když Boris od té doby nemá práci a nepřijde do kontaktu už vůbec s nikým.

Ještě vezmeš tuhle větvičku, je kratší než ty předchozí, ale pěkně huňatá. I v tom chladu zavoní. Kdo ví, jestli bude paní Neomytková schopná dnešní Vánoce vůbec ještě vnímat. Ten ježíškovskej tyátr se bude zřejmě odehrávat spíš pro Borise. A co by ne?

Ulicí Na Baště bys to měla kratší, ale vezmeš to raděj kolem Štěpničáku. Místní tudy skoro nechodí, this is a romantic journey for tourists only. Bude rozhodně lepší, pokud tě s tou pichlavou kyticí v náručí nikdo známý nezmerčí. Stáhneš si kapuci přes hlavu a brašnu raděj přehodíš na pravý bok, na stranu k zanedbaným plotům, podél kterých se plížíš.

Městečko, kde se zastavil čas? Co to žvanil ten žvanil? To se sekl o nějakých dvě stě kiláků. Šlápneš do louže a prolomíš křehoučkou slupečku ledu.

4

Ahoj holka, co se děje, neužíváš volno? Jasně, nemáš kredit, brnknu ti ze služebního.

Teprve když jsi položila krátký hovor Ireně, seplo ti, že ses ještě nepodívala, kdo byl pachatelem toho zmeškaného vyzvánění, když jsi byla ve sprše. Tak

který z vás, lidi? Boris Neomytka, aha, volal ti ráno dvakrát, netrpělivě a pochopitelně. Připustíš si, jak tě to zjištění zklamalo. Copak skutečně lituješ, že tě nestalkuje Emil? Nebo dokonce že neprudí ta pošahaná Zuzana? Nebo čekáš někoho jináčího? Koho, děvče?

Irena už volá.

Aha. Někdy člověk řekne v pravou chvíli přesně to, co je třeba. Výrok, který obsáhne celou situaci. Je to dar. Aha, řekla teď Irena a bylo to ono. Dobře chápe, že nejsi jediná, kdo se fofrem chystá k Neomytkovým. Jen se pokoušíš dorazit dřív než ta druhá. A budeš se zajímat taky o chudáka Borise, protože jemu se ta s kosou vyhne a právě tím ho sekne ze všeho nejvíc. Fantazíruješ, napomeneš se v duchu a Irena to doprovodí hlasitým varováním: Emo, nespadni do toho, tohle pro tebe nejsou běžní klienti.

Žádní nejsou, všechny si moc beru.

Nech si taky něco pro sebe, jo?

Jo. Je ti fakt šoufl, pohladíš si břicho a párkrát se do něj nadechneš.

Napíšu ti mimořádnou službu. Služební mobil si nechám, komplikace mi před chvílí volali od pana Snížka ze Slavonic, dušnost a neklid, vždyť to tam znáš, vyřáším za nima. Ty auto nepotřebuješ, ne? K Neomytkovým to máš kousek.

Jsem na cestě, už mám Posvátnou na dohled.

Kdyby cokoliv, volej. Stačí jenom prozvonit, ozvu se zpátky, jak to bude možné. Nemám ti přivést nějaké léky?

Mají toho dost. Boris si nasyslil zásobu, jako by mu máma měla umírat roky. Tabletky, injekce, náplasti, koncentrátor kyslíku, všechno mají. A kabelu

poslední záchrany neseš na hřbetě ty. Ne, nic dalšího nebude třeba.

Emo, ještě jedna věc, víš, kdo mi volal?

Graham Bell? Je to s tebou o chlup lepší, pokoušíš se dělat trapný fóry.

Těsně vedle. Zuzka!

Do prdele!

Jo, přesně tam. Hele, Emo, vona je nějaká poštklá.

Chtěla po tobě mrtvolu? Mně ráno volala taky.

Já vím. Řekla mi, že jsi s ní odmítla spolupracovat.

Naprднеš se a začneš něco vysvětlovat.

Nečerti se, umím si to představit. Kašli na ni. Ona se mi nezdála už na jaře, když jsi s ní k nám přišla poprvé.

Ano, měla jste pravdu, má jasnozřivá paní vedoucí, chráníš se jízlivostí.

Ten její projekt byl zajímavěj, to rozhodně, ale ona není ten typ, kterej by to zvládnul emočně. Je úplně posedlá tím svým uměním a nechápe, že každěj prostě nechce mít svou posmrtnou fotku vystavenou v nějaký rakouský galerii.

Ale houby v galerii. Ty fotky jenom odevzdá, vystaví na týden na chodbě svý kunstschnule, napíše si do cévéčka, že dílo prezentovala v zahraničí, a tím to zhasne.

Nezhasne. Kopie přece dostaneme podle smlouvy my a ona nás pak bude otravovat, kdy je vystavíme u nás.

No jo.

A nepochopí, že fotky zemřelých lidí, našich sousedů, my u nás vystavovat prostě nebudeme. To může udělat v tom svém Linci...

V Grazu.

... ale ne tady, kde žijou jejich potomci a známí. A nepřátelé. Prostě všichni, kteří je znali a teď by o nás začali roztrubovat, jací jsme krkavci, když ani mrtvým nedáme pokoj.

Zastavila ses a opřela se o hřbitovní zeď. Čouhá z ní nějaký rozchodník, žije si tu mezi kamenama, nenápadný zelenohnědý vzdorující hrdina. Jo, život je jediné, co máme, a někdy je to fakt makačka. Stojíš zrovna na místě, co je na těch devíti žaludech, a koukáš přes rybník na flek, odkud byla ta fotka na jaře, spíš v předjaří, pořízená. Na zahradu paní Nemytkové. Se Zuzkou jsem udělala chybu, promiň, řekneš mobilu.

To já jsem udělala chybu. Neměla jsem vám, tedy vlastně jí, na ten nápad kývnout. Ona to není špatná myšlenka, ale Zuzana je prostě příliš mladá...

Zas ta Irenina mantra, že hospice vyžadují stáří. Od bytovek někdo jde. Ženská, zhruba v tvém věku, s desetiletým dvanáctiletým rozmazlencem. Zřejmě byli na prolízačkách na hřišti, pokud toho sígra něco tak reálného ještě vůbec bere. Asi je neznáš, ale přesto se, s tím koštětem v ruce, raděj otočíš ksichtem a hospicovou brašnou k rozchodníku. Irčo, doufám, žes ji vyhodila aspoň teď, řekneš tiše, aby tě procházející nepoznali po hlase.

Irena se zasmála a popsala ti, jak s neodbytnou studentkou vymetla. Jemně a nelítostně. V tomhle by Irena mohla soutěžit, škoda že tahle disciplína ještě není na olympiádě. Případně by mohla v call centru vyřizovat stížnosti, lidi by si ani nevšimli, jak elegantně s nima vyrazila virtuální dveře. A přitom nebývá hrubá. Nakonec mi Zuzka ještě poděkovala za

pomoc, zasmála se Irena. Přitom jsem jí vůbec žádnou pomoc neposkytla, jen si toho nestačila povšimnout. Obě jste se zasmály.

Ten malej hajzlík už hází šutry do rybníka o pořádný kus dál. Ondrášku, dáme si závody, kdo dohodí dál? lísala se k němu matička a ty ses ani nemusela dívat, jak schválně se svým pretestosteronovým potomkem prohrává. Hnus a lež.

Zuzka by ti každopádně z těch svých eur měla dát podíl.

Já jen lidem vysvětluju, o co jde, a schraňuju ty jejich úpisy, zapomeneš to zasadit do minulého času.

To nemyslím, ale ten název jsi přece vymyslela ty. Nebo ne?

No jo, vlastně jo, vzpomněla sis.

Miss exitus.

Jako Slečna smrt? nechápala napoprvé Zuzka, když jsi to tehdy vyslovila.

Ne. Jako Soutěž krásy mrtvých.

5

Rybník, kam se podíváš. Před světem se to úspěšně tají, ale voda je nejen romantickým požehnáním téhle díry, ale taky jejím nevysychajícím problémem. Kdepak, čas se v městečku nezastavil a vlhkost už vůbec ne. Vzlíná. Svoje o tom vědí snad všechna města na vodě. Benátky, Amsterdam, Stockholm, Petrohrad a spousta dalších, kde jsi taky nikdy v životě nebyla.

Voda se tu objevuje i dost daleko od rybníků, má svoje podzemní cestičky. Když začali před lety parcelovat pole na Bažinci, stavební pozemek nekoupil nikdo místní. Všichni věděli, že tady by mohli točit Krále Šumavy a meliorace je jen naivním pokusem snůlků odjinud. Investor se tehdy snažil lokalitu i přejmenovat, ani nevíš, jak tomu oficiálně říkali, nebo dokonce pořád říkají.

Posvátná je vodě mnohem blíže, od města ji dělí Štěpničák, v zádech, jen s trochu větším odstupem, má Mokrovec s Pantoflíčkem a Špitálským. A přitom je sušší. Sušší na zdejší poměry. Tyhle baráky z šedesátých let necučají vlhkost tak hltavě jako zkamenělá renesance a baroko na náměstí, ale taky do nich nikdo nebude investovat ty melouny. Maximálně si pořídí odvlhčovač.

Když jsi na Zachariášovi jako holka bydlela, vyžírali jste si vlhkost i se všema jejíma urousanejma chlu-pama. Jednou za dekádu se při chodníku seškrábaly zbytky omítek a natřelo se to znovu, to byla jediná údržba. Už tehdy sem jezdili turisté, někteří až z NDR, tak to muselo přece vypadat k světu! Co je za kulisama, nikoho nezajímalo. Za kulisama jste byli vy. I tvůj pokojíček v patře měl flekaté zdi. A co teprve kuchyň v přízemí.

Když jste pak s tátou chodili na bylinky, jaks to nenáviděla! Každou volnou chvíli se vyráželo něco sklízet a táta pak na pytlíky psal, že to bylo trháno rodinnou firmou (ta firma jsi byla ty, dvanáctiletá), a dokonce s láskou. To určitě! Byla jsi zpruzená, že to víc nešlo.

Každopádně u vás v baráku ty kytky vůbec neschly,

dokonce ani na půdě ne. Všechno jste to tahali právě sem, Na Posvátnou. Něco na půdu, většinu do volného pokoje v patře. Okno do silnice, ale smog uvadajícím blatouchům, pampeliškám a rdesnu nevadil. A pokud přece, kupující o tom nevěděli. Chlapi tu pro kytky vyrobili takové palandy, rošty s přitlučeným králičím pletivem, nic lepšího nebylo na začátku devadesátek ještě k mání. Aby rostlinky nepropadávaly, navlíkli pletivo ve dvou třech vrstvách. Kytky se do toho zaplétaly, kroutily, jako by nechtěly do čajů, snažily se lístečkama přidržet králičích ok jako poslední naděje, né, nikam mě neodvážejte, já chci zůstat tady! A vy jste je z těch propletených osidel vyplétali či nemilosrdně vytrhávali. Byla to hlavně tvoje práce, neboť jsi měla malé a šikovné prstíky, jak říkal táta. Velmi podobně je hodnotila i paní Neomytková, ta ale mluvila o klavíru a tvých křečovitých snahách trefovat správné klávesy.

Jestlipak v horním pokoji ta plata pořád nechali? Třeba i nějakou zapomenutou diviznu, za ta léta totálně vysušenou a marnou.

Do domku se vchází ze silnice. Chodník je tu tak úzký, že je spíš jen symbolem chodníku, jeho znamením. Fasáda by možná taky dávno opadala, ale na místě ji drží cákance břechky od projíždějících aut. Ta směs sněhu, šterku, soli, nebo co tam sypou, a oleje z aut. Někdy docákne až k nízkým oknům. Snad pak ty zdi aspoň míň plesnivé, když už jsou tak hnusné. Táta míval od domku Na Posvátné klíče, abyste s nákladem bylin mohli přijet kdykoliv. A ty je teď máš zase, kdo ví, jestli to není stejný svazek. Nevíš, nevybavuješ si ten tátův, snad jsi ho nikdy ani neměla v ruce.

Emičko, vždyť my jsme skoro rodina, nebo jsme aspoň bývali, řekla ti, bylo to před pár týdny, probouha, jak ta smrt letí!, paní Neomytková. Na nic si nebudeme hrát. Já už nevstanu a Boris bude rád, když vstávat nebude muset. Odemykej si sama, jen vzdycky zazvoň, ať víme, že tě tady máme.

Neprotestovala jsi. Klíče od klientů běžně nedostáváte, ale tohle není běžný případ. Zazvoním, slíbila jsi.

Tříkrát krátce a jednou dlouze.

Cože?

Ta ta ta dá, vysvětlila ti učitelka hudby. To se ještě dokázala usmát.

Nikdo další klíče od Posvátné už jistě neměl, ale paní Neomytková ti stejně přiřkla osobní volací znak, aby tě identifikovali a nespletli třeba s poštákem, pokud by k nim měl ještě nějaký důvod přijít. Umírá, a stejně se pokouší mít věci pod dohledem. To bě se na mobilu hlásí všichni stejným vyzváněním. Ani nevíš, jak nastavit pro jednotlivé volající odlišnou melodii.

Jsi tu. Zazvoníš, tříkrát krátce a jednou dlouze, a odemkneš. V předsíni máš vyčleněné svoje papučky, zřejmě po panu Neomytkovi, jsou ti velké, ale ne o moc, chodit se v nich dá, o práh jsi zakopla snad jen jednou. A byla to chyba tvojí ztřeštěnosti, ne těch bačkor, že by snad z tebe opadávaly jak z leprotika maso.

Zuzka ti v létě vyprávěla, co viděla v Maroku. Jak vypadá tradiční dům ve Vysokém Atlasu. Dole v přízemí jsou odpadky. V prvním patře zvířata, většinou kozy. Často mají z chlívků solidní výhled do hor, ale o ten nejde. Jde o to, že se po nich nemusí uklízet, kadění a zbytky propadávají dírama rovnou dolů do

přízemí. V prvním patře bývá taky kuchyň, šlupky se házejí vedle kozám. A taky tam mají záchod. Lidi i zvířata si kadí do baráku a ruku v ruce, kopyto ke kopytu tak zadělávají na humus. Obytné pokoje jsou až nahoře ve druhém patře. Tahle hierarchie, hovna, kozy, horalé, je ekologická a počítá s tím, že teplo se táhne vzhůru.

U vás na městečku je to podobné, podlaží jsou ale jenom dvě. V přízemí bývá odkladiště, jedním takovým právě procházíš, kdysi to byla rozlehlá spojnice mezi kuchyní, zahradou a světem venku, ale za ty roky se změnila v prostoru zacpanou čímkoliv, co někdo vnesl dovnitř a nemělo smysl to tahat dál do baráku. Říká se tomu síň. Ty tu teď necháš svou bundu, kabelu a jehličnatý pugét. Položíš ho na ponk.

Kuchyň oproti Atlasanům nemáte v patře, ale taky v přízemí. V patře se žije, jsou tam pokojíčky a vodí se tam návštěvy. V prvním patře to na Zachariášovi někdy opravdu vypadá jako památka UNESCO. V přízemí jako plesnivá díra.

Na klavír jsi k paní Neomytkové chodila nahoru do patra. Po manželově smrti si zavedla soukromou výuku. Manželskou postel neodklidila, proč taky? (i ty máš skromné letištěátko, bylo před Emilem, bude i po něm), jen si pořídila zástěnu. Boris, tehdy to ještě dělal on, navrtal do stropu vruty, přichytil karabiny a na ně zavěsil ocelové lanko. Vypnul ho tak, že záclonové kroužky, na kterých závěs visel, po něm jezdily poslušně a skoro neslyšně. Paní Neomytková jen vystoupila z postele, prošla textilní branou a ocitla se v království hudby, ve světě, který trvá navzdory smrti, pokud jsou jeho obyvatelé dostatečně múzičtí.

Dnes na té posteli, kde spávali jeho rodiče – nezplo-
dili ho na ní dokonce? –, pobývá Boris. Jeho maminka
už v patře být nemůže. Když ještě popocházela,
mohla z kuchyně, kam se přestěhovala, vyjít aspoň
na zápraží, někdy až k ořešáku, co stojí na zahradě
při samém břehu rybníka. A když už chodit nesvedla,
nebyl žádný důvod ji vláčet zpátky nahoru. Ani ne-
chtěla. Všechno by jí jen připomínalo, co už nemůže:
klavír, noty, ta postel...

Máte tu dost vlhko, napomenula jsi ji, když jste jí
do kuchyně na začátku listopadu instalovali poloho-
vací postel.

To jo, mohla bych si uhnat astma, že? Neboj, Emo,
já ho přechytračím, já mu umřu, uchichtla se paní
Božena. Možná ten svůj vtípek vykládala každé ná-
vštěvě, pokud vůbec někdo zašel. Zasmála ses i ty,
velmi nuceně.

Otevřeš tedy dveře do úmrtní kuchyně. Dobrý den.
Tak mě tady máte.

6

Bez odpovědi. Dobrý, snesitelný ani jakýkoliv jiný
den ti nikdo nepopřeje. Jako by tě nevzali na vědomí.
Paní Neomytková, tedy ty kosti, kůže a maso, které
budou ještě nějakou dobu touto ženou, je samozřej-
mě omluvena. Dýchací brýle leží na posteli, dýchá sa-
ma, pravidelně, ale přerývaně a velmi povrchně, jen
úplně nahoře v plicích. (Na tohle si nikdy nezvykneš,

na ten boj o každý nádech. I když: co jiného znamená život?)

Občas hlasitě hekne a následuje série drobných záškubů v končetinách a hrudníku, jako by umírajícím tělem projel jemný výboj. Ne elektřina, která devastuje, spíš záhadná energie, co dokáže uvolnit napětí. Jako by člověka na poslední chvíli někdo skrápěl živou vodou. Ale jen kapičkou, umírající nevstane vyléčen, nicméně se mu uleví, dech se vyrovná, prohloubí a chroptění ustane. Na chvíli. Paní Neomytková dokonce pootevře oči. Vstoupíš do jejího zorného pole. Nezareaguje, má zaostřeno kamsi za tebe, za smaltovanou tabulku s andělem Juliany Jirousové, co tu visí na zdi, za tu zeď, možná za město. Bylo by útěšné věřit, že tam něco vidí.

Ještě jednou pozdravíš. Zřetelně a hlasitě. Posadíš se na postel a vezmeš pacientku za ruku. Už jsi odbourala zlozvyk měřit v takových chvílích člověku pulz. Prostě ji jen čapneš, jak to dělají přítelkyně. Doteky jsou důležité, hmat vyhasíná možná jako poslední smysl. Když už tenhle svět nemůžeme ani vidět, ani cítit, pořád se ho ještě můžeme držet. Ale kdo ví, jak to je, zápisky si v takových chvílích nikdo nevede. Každopádně dotekem, pokud není moc důvěrný, se nic nepokazí. Snad.

Odhrneš peřinu. Nohy má paní Neomytková úplně fialové, hlavně zadní části stehen a paty, záda na tom budou stejně, ani je nemusíš čekat. Lehce pacientku napolohuješ a vypodložíš polštáři. Vyměníš vodu v lahvičce a navlhčíš jí rty.

Ještě je tu Boris. Pochopitelně, kde by byl? I on kouká do dalek, do dalek někde pod podlahou. Sedí za